

ŠESTDESETLETNICA PROF. BOGA GRAFENAUERJA

Dne 16. marca letos je prof. dr. Bogo Grafenauer dopolnil 60 let. Naša dnevnikala »Delo« in »Večer« sta se spomnila tega jubileja s spominskima člankoma. Prav je, da se tudi Kronika ustavi ob tem jubileju.

Jubilant je bil rojen leta 1916 v Ljubljani v družini prof. dr. Ivana Grafenauerja, znanega slavista in etnologa. (Svojemu očetu, ki ga imenuje svojega prvega učitelja, se ni oddolžil samo s posvetilom v Ustoličevanju, ampak tudi z obsežno biografijo in bibliografijo, ki sta priključeni očetovi Kratki zgodovini starejšega slovenskega slovstva, Celje 1973). Po maturi na klasični gimnaziji se je vpisal na ljubljansko filozofsko fakulteto, kjer je študiral zgodovino z zemljepisom in diplomiral 1940. Po diplomi je služil vojsko, ta čas so vojni dogodki dosegli tudi našo državo in to mu je prineslo najprej vojno ujetništvo, nato pa tudi italijansko internacijo. Leta 1944 je promoviral za doktorja filozofije z disertacijo Boj za staro pravdo. Slovenski kmet ob koncu 15. in začetku 16. stoletja (152 str.). Istega leta je postal asistent volonter v historičnem seminarju filozofske fakultete ljubljanske univerze, 1946 docent za zgodovino Slovencev, 1951 izredni profesor, 1956 redni profesor za ta predmet. Nekaj let (po smrti prof. Čremošnika) je predaval tudi zgodovino Hrvatov, Srbov in

Makedoncev do XVIII. stol. Na ekonomski fakulteti je 1950—1952 predaval gospodarsko zgodovino Jugoslavije. V letih 1955/57 je bil predstojnik filozofskega oddelka prirodoslovno matematično filozofske fakultete, 1957/58 dekan filozofske fakultete in 1958/1960 prodekan, 1966/67 pa predsednik fakultetnega sveta. Leta 1968 je postal dopisni član SAZU, 1972 pa redni član.

To je zunanji okvir jubilentovega življenja, ki nam pokaže stopnjevanje v pedagoški karieri. 30 let že opravlja pedagoški poklic na univerzi in vsa povojna generacija slovenskih zgodovinarjev je šla skozi njegovo šolo. K temu zunanjemu okviru lahko dodamo še številne druge funkcije, tako predsedstvo Zgodovinskega društva za Slovenijo (1968—1974), dolgoletno urednikovanje pri Zgodovinskem časopisu (1947—1969), članstvo v redakciji Zgodovine narodov Jugoslavije I. in II., v redakciji Jugoslovenskega istorijskega časopisa in drugod, številne referate na strokovnih zborovanjih doma in v tujini. Po očetovi družini je povezan s Koroško in je že med vojno po naročilu IOOF pripravil elaborat o jugoslovansko-avstrijski meji, leta 1946 je bil član naše delegacije na mirovni konferenci v Parizu.

Znanstveno delo prof. Grafenauerja je tako obsežno, da ga v skromnem članku ni mogoče v celoti zajeti.* Zato si njegovo delo razdelimo na nekaj skupin. Najprej je treba omeniti Zgodovino slovenskega naroda, ki jo prof. Grafenauer objavlja že vrsto let, najprej pri Kmečki knjigi (5 zvezkov, do srede XIX. stol.), nato pri Državni založbi Slovenije (doslej izšli 1., 2. in 5. zvezek). To delo posreduje nove poglede v našem zgodovino-pisju. Ko bi jubilant ničesar drugega ne napisal, bi si že s tem delom zaslužil častno ime v slovenskem zgodovino-pisju. V to skupino sodi tudi delež prof. Grafenauerja kot avtorja pri Zgodovini narodov Jugoslavije in pa sodelovanje pri Gospodarski in družbeni zgodovini Slovencev I (Ljubljana 1970) ter članki tega področja v Enciklopediji Jugoslavije.

Drugo področje jubilentovega dela je zgodnja doba zgodovine Slovencev. Na tem področju je nastala njegova najobsežnejša knji-

* Bibliografija del prof. Grafenauerja je objavljena: 1. za čas do 1955: Univerza v Ljubljani. Lj. 1957, str. 52—54. — 2. za čas od 1956 do 1966: Univerza v Ljubljani II., Lj. 1969, str. 15—18. — 3. za čas od 1967—1972: Letopis SAZU 23/1973, str. 39—44.

ga Ustoličevanje koroških vojvod in država karantanskih Slovencev, Ljubljana 1952. 624 str. (Dela SAZU, razred za zgodovinske in družbene vede. 7.) in številne tehtne razprave s tega področja, objavljene predvsem v Zgodovinskem časopisu.

Tretja skupina so kmečki upori. Tukaj je najprej že omenjena doktorska disertacija iz leta 1944, nato knjiga Kmečki upori na Slovenskem, Ljubljana, DZS 1962, 488 str. in Boj za staro pravdo v 15. in 16. stoletju na Slovenskem. Slovenski kmečki upor 1515... Lj., DZS 1974. 331 str. S tega področja je spet dosti člankov in drugih prispevkov.

V četrto skupino sodijo prispevki, ki so v zvezi z zamejskimi Slovenci. To je Koroški zbornik, Ljubljana 1946, 658 str., v katerem je jubilent objavil pet prispevkov in ga tudi pomagal urediti. Dalje sodelovanje v zbornikih Koroški plebiscit (Lj. 1970), Koroška in Koroški Slovenci (Maribor 1971), Slovenci v Italiji po drugi svetovni vojni (Ljubljana & Koper & Trst 1975, članka Samouprava Beneške Slovenije in Kanalska dolina) in številni drugi prispevki s tega področja, vključno z bibliografijo.

V peto skupino lahko uvrstimo biografske članke, ki jih je prof. Grafenauer napisal ob jubilejih in smrti raznih zgodovinarjev. Posebej je treba omeniti osebne bibliografije, ki jih je jubilent skrbno sestavljal in s katerimi je opremljal jubilejne članke in nekrologe.

V šesti skupini je učbenik Uvod v študij zgodovine, Ljubljana 1948, 108 str. (ciklostil), ki je razširjen doživel več izdaj pod naslovom Struktura in tehnika zgodovinske vede. Uvod v študij zgodovine, Ljubljana 1960, 460 str. (razmnoženo). Sem sodijo tudi članki o visokošolskem študiju in urejanje

Objav univerze ter prispevki v zborniku Petdeset let slovenske univerze v Ljubljani (Lj. 1969).

Seveda s tem ni rečeno, da obsega delo prof. Grafenauerja samo omenjenih šest področij. V različnih člankih in referatih obravnava vsa obdobja slovenske in jugoslovanske zgodovine, od najstarejše dobe do narodnoosvobodilnega boja. Poleg člankov in referatov so to knjižne ocene, polemike, poljudni prispevki, društvena (tajniška) poročila itd.

Omeniti je treba tudi jubilentov delež pri domači slovenski pokrajinski in krajevni zgodovini. Četudi je težišče dela prof. Grafenauerja na celotni slovenski zgodovini, se ne izogiba obravnavanja pokrajinske in krajevne zgodovine in to obravnavanje primerno vključi v celotno zgodovino. Prav tako je treba poudariti njegovo sodelovanje pri Kroniki, kjer objavlja svoje prispevke že od prvega letnika.

Ob šestdesetletnici bi prof. Grafenauer zaslužil, da bi kdo ocenil njegovo življenje in delo tako, kakor je on prikazal svoje kolege v jubilejnih člankih (z izčrпно bibliografijo). Ta prispevek v Kroniki lahko vse samo na kratko omeni in se pridruži voščilom.

V času študija smo njegovi študentje občudovali njegovo obsežno znanje in sijajen spomin. Danes, ko smo njegovi nekdanji učenci tudi sami profesorji in primemo tudi včasih za pero, se ob pogledu na njegovo bibliografijo vprašamo, kdaj vse to utegne napisati ob univerzitetnih predavanjih, utrudljivih izpitih in še raznih drugih funkcijah. Zato mu želimo zdravja, da bi svoje pomembno delo na področju slovenskega in jugoslovanskega zgodovinopisja lahko še nadalje uspešno opravljal.

Miloš Rybář

